

yemen notları II

sivil itaatsizliğin iflası: yemen

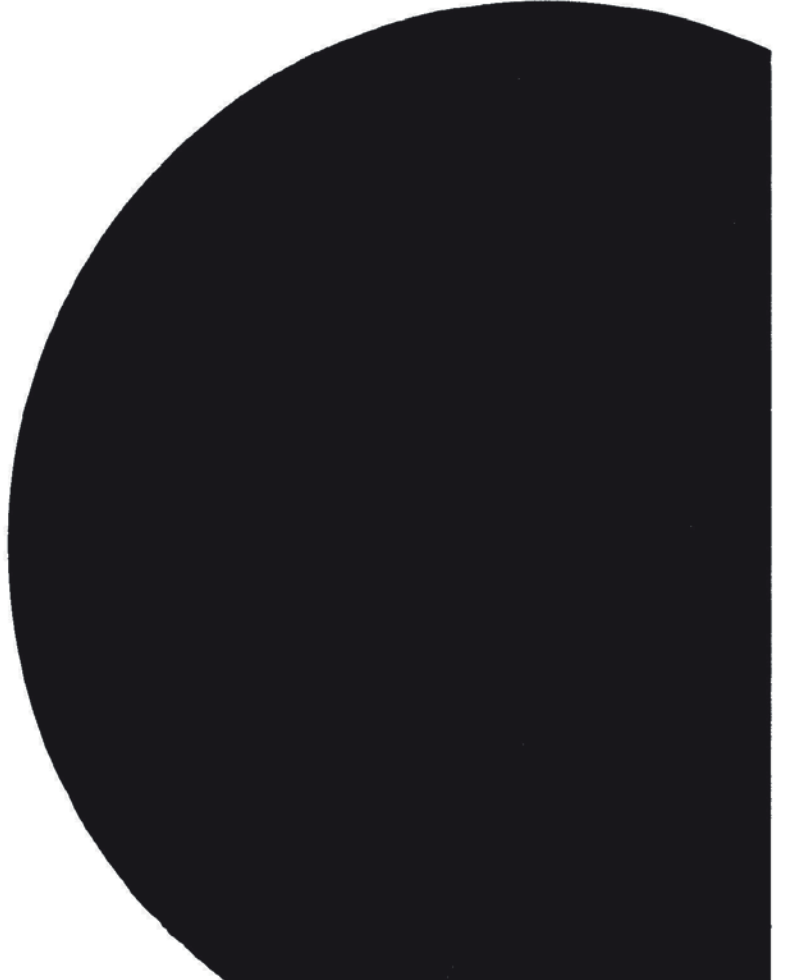
Mevlüt UYANIK

Prof.Dr., Sana'a Üniversitesi, Yemen

13 Mayıs 2011 tarihli Cuma, *Cum'atu'l-hasm*, nihai "karar günü"ydü. Burada *Husam* kılıça deniliyor ve "bıçak sırtı", bıçak kemiğe dayanmış anlamına geliyordu; bu, sivil itaatsizliğin de sonunu gösterecek terim olarak zihnime kazındı. Olaylar öyle gösteriyor ki, Tunus, Mısır, Bahreyn ve Yemen'de esen Arap Uyanışı, "Baharı" nı yaşayamadan sonbaharını yaşayacak gibi. Gerçi Suriye ve Libya'da, sonbaharı da görmeden kışını yaşıyor ve insanlar şiddetin derecesinden donuyorlar. Yemen, 3 Şubattan itibaren onların akıbetine uğramamak için "Sivil İtaatsizlik" eylemlerini öne çıkarmaya çalıştı.

Ateşle Oynamak

İktidarı 33 yıldır elinde tutan Ali Abdullah Salih, yalnız muhalefetle değil, Körfez ülkeleriyle de adeta köşe kapmaca oynadı. Kendisine ve ailesine dokunulmazlık temini şartıyla bir aylık süre içinde yetkilerini yardımcısına devredecek, iki ay içinde de ülke seçime gidecekti. En son 22 Mayıs'ta, yani İki Yemen'in Birleşme gününde kendisinin antlaşmayı imzalayacağı söylendi; ülke bayram yapacaktı ama o, gene imzalamadı. Ertesi gün ise muhalefetin temel destekleyici olan Ahmar ailesine yönelik olarak ağır silahlarla saldırı yapıldı. 24 Mayıs 2011 tarihli, iktidarın resmi yayın organı "Devrim" gazetesinde Ahmar ailesi ve yandaşlarının ulusal haber ajansı olan es-Sebe'ye ağır silahlarla saldırdığı yazılıyordu. Başyazı ise "Ateşle Oynamayın" şeklinde çıktı. 25 Mayıs 2011 tarihli gazetelere baktığımda Hasaba bölgesinde sokak çatışmaları başlığı altında verildiğini ve her iki taraftan toplam 38 ölü ve 80'e yakın yaralı olduğunu gördüm. Şehir tıkanmış, elektrik ve

su bir kaç saatliğine verilebiliyormuş, gaz ve benzin sıkıntısı da had safhadaymış.

Bu, Arap Uyanışı diye sunulan ve bölgeye demokrasi, insan hakları getirmeyi hedefleyen, ama görünüşe göre bölgeyi ve halklarını daha da zor şartlara iten bir sürecin tükenmesinin göstergesidir. Çünkü dünyada bireysel silahlanmanın en yoğun olduğu ve dünyanın en yoksul 48 ülkesinden biri olan bu ülkenin insanları, sivil itaatsizlik eylemleriyle ve silahsız direnişleriyle daha güzel günler yaşamayı hak ettiğini göstermeye çalışıyordu. Hutbelerde ve konuşmalarda, diğer üç örnek gibi olunmayacağı ve 4. barışçıl yöntemle hedefe ulaşılacağı söyleniyordu.

22 Mayıs Birlik Bayramı Zehir oldu

Iydu'l-Vahde'yi kutlama şekillerini ve sivil itaatsizlik eylemlerinin pratik sonucunu yerinde görme umuduyla bayram yerine gittim. Büyük bir coşku vardı; çünkü bir gün önce muhalefet, Körfez Ülkeleri ve bazı Batılı ülkelerin diplomatlarının son şeklini verdiği antlaşmayı imzaladı, bayram günü de Başkan'ın imzalaması bekleniyordu.

"Putsuz İlk Birleşme Bayramımız, "Sensiz biz barış içinde yaşarız, Ne Doğu Ne Batı; Yemen bir Bütün" şeklindeki pankartlarla her bölgenin insanı geçiş yaptı. Yapılan konuşmalar da ısrarla muhalefetin barışçıl yöntemi devam ettireceği vurgulandı. Bir bayan İngilizce konuşarak, Avrupa Birliği ve Obama'ya şöyle seslendi: "Ben 22 yaşındayım, Arabım, Yemenliyim ve Müslümanım. Bundan da gurur duyuyorum, ama ben terörist değilim. Devrimimiz tamamen barışıldı, bunu duyun ve sesimize kulak verin." Çocuklar, ilk ve ortaokul öğrencileri, üniversite gençliği ve muhalefete destek veren Ali Muhsin Salih'e bağlı askerler geçiş yaptılar. Balonlar uçuruldu ve her bölgeden gelmiş insanlar, kesinlikle ayrılık diye bir şeyin olmadığını vurguladılar. Yemen halkının terörist olarak gösterilmesinin mevcut düzenin bir oyunu olduğunu, bunu bozmak için her şeye rağmen sivil itaatsizlik ve barışçıl yöntemlerden asla taviz vermeyeceklerini vurguladılar.

Başkan ise Birlik Bayramı törenlerinde yaptığı konuşmasında, muhaliflerin ülkeyi kaosa sürüklediğini, sivil itaatsizlik adı altında yol kesicilik yapıldığını bir kez daha vurguladı. O, Körfez ülkeleri, İhvanu'l-Muslimin ve *ihrabî*, yani terörist el-Kaide'nin ülkedeki muhalifleri desteklediğini, oysa yapılacak olanın seçimlere gidilmesi olduğunu söyledi. "Demokrasiye, istikrara, gelişmeye evet; bozgunculuğa, fesada, anarşiye hayır" dedi. Gösterilerin yapıldığı San'a Üniversitesi önünün "değişim meydanı" değil, kötülük ve yalancıların, yol kesicilerin merkezi olduğunu be-

lirterek, "demokrasi bu değil ki!" dedi. Ve, Tunus'tan başlayıp Mısır, Suriye, Bahreyn ve Yemen'de devam eden olayların uluslararası büyük güçlerce desteklenmediğini özellikle vurguladı.

Sivil İtaatsizliğin İflası

Bayram dönüşünde şehirde bütün yolların kapanmış olduğunu öğrenince, Başkan'ın antlaşmayı imzalamayacağı da ortaya çıktı. Bu durumda **Birlik Bayramı: Sivil İtaatsizliğin Başarısı** diye düşündüğüm başlığın son kelimesini değiştirmem gerekti. Yıllarca çalıştığım *Sivil İtaatsizlik* edimlerinin pratiğini gözlemlene imkânının olumsuz sonucunun dayanılmaz ağırlığını paylaşmak, üzüntümü azaltır mı bilmem. Çünkü Yemen, Arap ülkelerinde bize karşı olumsuz hiç bir tepkisi olmayan ve sömürge güçlerinin Türk düşmanlığını bir türlü yerleştiremediği *bel-detun tayyibetun* diye bilinen ve adı kutsal metinlerde sıkça geçen bir bölge. Kendileri de diyor, Yemen, *Mekabir-i Anadolu* diye; bir çok aile kalmış, kana kan, cana can karışmış ve bize olan muhabbetleri her yerde belli. Her iki tarafta da bu sevgiyi görmek mümkün; maalesef bu gidişatın kazananı olmayacak.

Britanya İmparatorluğu'nu diz çöktüren sivil itaatsizlik, burada niye başarısız oldu? Bunu bir kaç arkadaşla da paylaştım. "Sivil itaatsizlik edimini organize edenlerin çoğu tahsilli insanlar, istediği her şeyi başkalarının hakkını çiğnemenin elde edebileceğinin idrakindeler ama böyle bir tavır içinde değiller, canları çok yanmış. Komşunun hayatını etkileyecek, bir diğerinin hayat tarzını örseleyecek tutum ve davranışlarda bulunulamaz; elektrik, su ve diğer vergileri yönetim gidene kadar ödememek diye bir şey yok" dedim ama fazla da ileri gitmedim, çünkü her iki taraf için de bıçak kemiğe dayanmıştı. Bakınız, yönetim taraftarları da "bunca ay size sabrediyoruz, bunlar seçimden kaçan yol kesiciler" derlerken, Üniversite önündeki gençler, "bu adam bizle alay ediyor, yeter artık" diyordu. Nitekim Birlik Bayramı'nın ertesi günü çatışmalar başladı.

Sonuç

Anladığım kadarıyla kendini gerçekleştirme süreci sürekli ertelenmiş insanların hayatlarının bir yerinde zemberek boşalıyor. İnsanların içinde tatmin olmamış duygular olunca da onların neler yapacaklarını, hangi davranışları sergileyeceklerini tahmin etmenin imkânı olmuyor. Öyle görünüyor ki, bölge "Soğukkanlı Reel Politik" ile yeniden düzenlenmeye çalışılıyor; belki yeni yüzler gelecek ama liberal, demokrat ve çoğulcu bir yönetimin bu bölgede esamisinin daha uzun süre okunması zor gibi maalesef. ■